

ALDOUS
HUXLEY

Galben
de Crome

Traducere din limba engleză
și note de Daniela Rogobete

POLIROM
2025

— Sigur, spuse el. Și sper că nu o veți găsi lipsită de interes, adăugă apoi cu modestie. Arhiva noastră este deosebit de bogată în documente vechi și chiar am o perspectivă cu totul nouă asupra introducerii furcii cu trei dinți.

— Și oamenii? întrebă Gombauld. Sir Ferdinando și toți ceilalți... erau amuzanți? Au existat crime sau tragedii în familie?

— Stați să mă gîndesc.

Henry Wimbush își frecă gînditor bărbia.

— Nu-mi vin în minte decît două sinucideri, o moarte violentă, patru sau, poate, cinci inimi frînte și vreo jumătate de duzină de mici pete pe blazon, sub forma unor mezialianțe, seduceri, copii nelegitimi și alte chestii de genul acesta. Nu, pe ansamblu este o poveste monotonă și lipsită de evenimente.

— Cei din neamurile Wimbush și Lapith au fost întotdeauna niște oameni neaventuroși și respectabili, spuse Priscilla, cu o notă de dispreț în voce. Ei, dacă ar fi să scriu eu acum istoria familiei mele! Păi, ar fi o lungă și neîntreruptă pată, de la început pînă la sfîrșit.

Rîse jovial și își turnă încă un pahar de vin.

— Dacă ar trebui s-o scriu pe a mea, remarcă domnul Scogan, ea n-ar exista. După a doua generație, noi, cei din familia Scogan, ne-am pierdut în cețurile antichității.

— După cină, spuse Henry Wimbush, un pic ofensat de comentariul disprețuitor al soției sale asupra stăpînilor de la Crome, vă voi citi un episod din *Istoria* mea care vă va face să recunoașteți că pînă și cei din familia Lapith, în felul lor respectabil, au avut partea lor de tragedii și de aventuri stranii.

— Mă bucur să aud asta, comentă Priscilla.

— Ce te bucuri să auzi? întrebă Jenny, ieșind brusc din lumea ei interioară, ca un cuc mecanic dintr-un orologiu.

Primi o explicație, zîmbi, dădu din cap, gînguri un ultim „Înțeleg“ și intră la loc, trîntind ușița în urma ei.

Se servi cina. Grupul se îndreptă apoi spre salon.

— Așadar, începu domnul Henry Wimbush, trăgîndu-și scaunul mai aproape de lampă.

Își puse ochelarii cu ramă de baga și începu să întoarcă atent paginile cărții sale, legată încă neglijent și pe fragmente. În cele din urmă găsi pasajul.

— Să încep? întrebă, ridicînd privirea.

— Te rog, spuse Priscilla și căscă.

În mijlocul unei tăceri atente, domnul Wimbush tuși ușor în loc de preliminarii și începu să citească:

— „Copilul care era destinat să devină al patrulea baronet cu numele de Lapith s-a născut în anul 1740. A fost un bebeluș foarte mic, nu cîntărea la naștere decît un kilogram trei sute, dar a fost zdravăn și sănătos de la bun început. În onoarea bunicului lui matern, *sir* Hercules Occam din Occamul episcopului, a fost botezat Hercules. Mama lui, ca multe alte mame, a ținut un carnet în care îi nota evoluția de la o lună la alta. A mers la zece luni și, înainte să împlinească doi ani, a învățat să rostească o serie de cuvinte. La trei ani nu cîntărea decît zece kilograme, iar la șase, deși putea să citească și să scrie perfect și dovedea o înclinație remarcabilă pentru muzică, nu era mai mare și mai greu decît un copil bine dezvoltat în vîrstă de doi ani. Între timp mama lui a mai născut doi copii, un băiat și

o fată, dintre care unul a murit de difterie la o vîrstă foarte fragedă, iar celălalt a fost răpus de scarlatină înainte să împlinească cinci ani. Hercules a rămas singurul copil în viață.

La a douăsprezecea aniversare Hercules încă mai avea un metru înălțime. Capul, care era foarte frumos și sugera noblețe, îi era prea mare în raport cu trupul, dar altminteri era foarte bine proporționat și, pentru înălțimea lui, era dotat cu multă forță și agilitate. Părinții au consultat toți medicii eminenti ai vremii, sperînd că îl vor face să mai crească. Diferitele tratamente ale acestora au fost respectate întocmai, dar degeaba. Unul recomanda o dietă copioasă pe bază de carne, altul, exerciții fizice, un al treilea a construit un mic cadru metalic modelat după roata folosită de Sfînta Inchiziție, în care tînărul Hercules era întins, în chinuri atroce, timp de o jumătate de oră în fiecare dimineață și seară. În decursul următorilor trei ani Hercules a cîștigat, poate, vreo cinci centimetri. Apoi creșterea lui a încetat cu totul și a rămas pentru tot restul vieții un pigmeu de un metru și vreo zece centimetri. Tatăl, care își făurise cele mai extravagante speranțe legate de fiul său, plănuiuindu-i în mintea lui o carieră militară egală cu cea a lui Marlborough, a rămas dezamăgit la culme. «Am adus pe lume un avorton», spunea el și prinsese o ciudă atît de mare pe fiul său, încît băiatul abia dacă mai îndrăznea să apară în fața lui. Firea lui, care fusese una senină, devenise, din cauza dezamăgirii, morocănoasă și brutală. Evita orice fel de companie (fiind, așa cum spunea el însuși, rușinat să se arate, ca tată al unui *lusus naturae*, în mijlocul unor ființe umane normale, sănătoase) și s-a apucat

de băut, ceea ce l-a dus foarte rapid în mormînt, pentru că tocmai cu un an înainte ca Hercules să-și serbeze majoratul, tatăl lui a fost răpus de apoplexie. Mama lui, a cărei dragoste pentru băiat crescuse proporțional cu răutatea tatălui, nu i-a supraviețuit nici ea prea mult și, la mai puțin de un an după moartea soțului, a decedat și ea, răpusă de febră tifoidă, după ce a consumat două duzini de stridii.

Astfel, la vîrsta de douăzeci și unu de ani, Hercules s-a trezit singur pe lume și stăpîn al unei averi considerabile, care includea domeniul și conacul de la Crome. Frumusețea și inteligența din copilărie i s-au păstrat și la maturitate și, dacă lăsai la o parte statura lui pitică, s-ar fi putut număra printre bărbații cei mai chipeși și mai bine educați ai vremii. Îi citise pe autorii greci și latini, precum și pe modernii cît de cît valoroși care scriseseră în engleză, franceză sau italiană. Avea ureche muzicală și era un interpret destul de bun la vioară, la care obișnuia să cînte ca la un violoncel, așezat pe un scaun, cu instrumentul fixat între picioare. Era deosebit de atras de muzica clavecinului și a clavicordului, dar dimensiunile mici ale mîinilor sale făceau să-i fie imposibil să cînte vreodată la aceste instrumente. Avea un mic flaut ivoriu, făcut anume pentru el, la care, ori de cîte ori era melancolic, obișnuia să cînte vreo melodie simplă, cîmpenească, sau vreo gîgă, afirmînd că această muzică rustică avea mai multă putere să curețe și să înalțe spiritele decît lucrările cele mai rafinate ale maștrilor. Făcea exerciții de creație poetică de la o vîrstă fragedă, dar, deși era conștient de puterile sale creatoare în domeniu, nu avea să publice niciodată vreo pagină

din scrierile lui. «Statura mea», spunea el, «răzbate în versurile mele. Dacă publicul le-ar citi, n-ar face-o pentru că sînt poet, ci pentru că sînt pitic». Mai multe manuscrise cu poeziile lui *sir* Hercules au ajuns pînă la noi. Un singur exemplu va fi de ajuns ca să-i illustreze calitățile de poet.

În zile de demult apuse, cînd lumea încă
tînără era,
Cînd turmele Avram păștea, iar file de poveste
Homer mai depăna,
Cînd focul creator Tubal fierarul împlînzea
zorit
Și-n cort Jabal hălăduia, iar Jubal lira mîn-
gîia smerit,
Trup de păcat ros odrasle monstruoase zămisli,
Cu scîrnavi giganți pămîntul, tot mai mic, îl
împînzi,
Pînă ce Domnul, pe-a lor stirpe păcătoasă
înfuriat,
Dădu frîu liber aprige-i mîinii și cu Potop îi
îneacă îndat'.
Și iarăși zămislind, Tellus umplu pămîntul,
pe lume aducînd
Și neîndemînaticul Erou, și neînfricat Răz-
boinic de-a pururea luptînd,
Turnuri mărețe, cu putere brută, menite-n
vîrf o Tigvă goală mai mereu să poarte,
Însuflețite de-un curaj nesăbuit, aprig, dar
plicticos de moarte.
Ani lungi trecură și Omul, de-acum tot mai
s sofisticat pe zi ce trece,
Mai slab în mușchi, dar desfăcut la Minte și
cumpănind la rece,
Rise în barbă de-ale străbunului vechi arme:
paloș, arc, săgeată ascuțită,
Și învăță să mînuiască altele, precum Creio-
nul și Pana iscusită.

Pînza cea netedă și albă și fila ce urmează
cu slove-a fi umplută
Fac numele să-i dăinuiască peste vremi, în
veșnicie mută,
Pe zidurile templului semeț al Faimei gra-
vîndu-l de neșters,
Pentru că Arta tot spori, în vreme ce-Omeni-
rea scăzu în al ei mers.
Astfel al omului lung drum înspre desăvîrșire
noi astăzi consemnăm,
Gigantul moare, eroul îi ocupă locul, observăm.
Gigant malefic, erou cam Nătărău, inteligent
deloc,
De primul ne cutremurăm de groază, de-al
doilea ne cam batem joc.
Omul la urmă-și face loc. În el a Spiritului
flacăra curată
Arde tot mai puternic, în formă mărginită și
determinată.
Demult, cînd bravii Eroi în luptă se-nfruntau
și lumea de Giganți era-mpînzită,
Oamenii erau grămezi uriașe de materie diformă
și ne-nduhovnicită.
Ostenit de plămădeala unei atare vastități,
Spiritul dormea și mintea amorțită zăcea
spartă-n bucăți.
Învelișul tot mai îngust al zilelor din urmă
Curînd se-ncheagă, Sufletul eliberat de oste-
neală zburdă
Și, ca un Far, sloboade raze de gînd strălu-
citoare.
Însă putem spera ca Providența să păstreze
oare
Întipăriți ai omului sfielnici pași pe drumul
de urcare?
Omenirea, în bună înțelegere și-n duh
desăvîrșit,
Cumplită rasă a Giganților cumva să-ntreacă-a
izbutit?